

Kozmopsişizm: Evren-Tanrı Anlayışının Bir Eleştirisi

Aykut Alper Yılmaz

<https://orcid.org/0000-0003-3905-018X> | alper.yilmaz@asbu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Öz

Doğaya veya evrene tanrısallık atfetme girişimi eskiden beri olagelmıştır. Klasik teizmden farklı olarak bu girişimler, Tanrı'yı evrenin dışında aramak yerine, evrenin kendisini bir tanrı olarak görürler. Günümüzde de benzer bir tartışmanın kozmopsişizm (cosmopsychism) bağlamında dile getirildiğini gözlemlemekteyiz. Kimi düşünürler, evrenin tümünün kendine özgü bir bilince sahip olduğunu öne sürer. Kozmopsişizm, evrenin bilinçli olduğu veya birtakım psikolojik özellikler sergilediği şeklindeki görüşe verilen isimdir. Bu durum, kimilerine göre, evreni bir tanrı olarak görmeyi mümkün kılmaktadır. Elbette böyle bir tanrı fikri, birçok açıdan klasik teizmin tanrı anlayışından ayrışır. Örneğin kozmopsişist bağlamda öne sürülen evren-tanrı her şeye gücü yeten, mucizeler gerçekleştirebilen, insanlarla iletişime geçen yahut onlardan ibadet gibi birtakım beklentileri olan bir tanrı değildir. Ancak bu durum, söz konusu düşünürlere göre, onu bir tanrı olarak görmenin önünde bir engel değildir. Zira o, hâlâ tanrısallık diyebileceğimiz birtakım sıfatlar taşır. Bunlardan öne çıkan bazıları, tek (benzersiz) olma, her şeyi bilme ve hürmete layık olma gibi sıfatlardır. Bir diğer ifadeyle, evren, nevi şahsına münhasır bir bilince sahiptir, tektir ve daha büyüğü yoktur, bu nedenle de hürmete layıktır, aynı zamanda da evrendeki her değişimin farkında olması sebebiyle her şeyi bilendir. Philip Goff ve David Skrbina gibi kozmopsişistler, böyle bir varlığın tanrı olarak görülebileceğini öne sürmektedirler. Hatta bu şekildeki bir tanrı anlayışının teizmden daha makul olduğunu savunmaktadırlar. Ancak burada tartışmaya açık birçok husus görünmektedir. Evrenin bilinçli olması ne demektir? Mutlak kudret sahibi olmayan bir varlık neden tanrı gibi hürmete layıktır? Yahut böyle bir tanrı inancının getirileri nelerdir? Bu çalışma, söz konusu sorular bağlamında, (Goff ve Skrbina gibi felsefecilerin) evrenin tanrı olduğu şeklindeki güncel iddiaları eleştirel bir biçimde ele almayı hedeflemektedir. Burada, evrene bilinç atfedilmesi durumunda dahi onun bir tanrı olarak görülemeyeceği, bunun için gereken önemli niteliklerden yoksun olduğu öne sürüldü. Ayrıca bir varlığın, yalnızca bizden daha büyük bir bilinç olmasının, onun hürmete layık olduğu sonucuna bizi götürmeyeceği iddia edildi.

Anahtar Kelimeler

Felsefe, Din Felsefesi, Kozmopsişizm, Bilinç, Tanrı.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Kozmopsişizm: Evren-Tanrı Anlayışının Bir Eleştirisi" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	26.07.2023
Kabul Tarihi	16.08.2023
Yayın Tarihi	16.08.2023
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat, Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe, Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempzyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/544
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	1. Oturum - 26 Ağustos 2023 Cumartesi 14:00 - 15:00
Telif Hakkı	© 2023 Aykut Alper Yılmaz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Yılmaz, Aykut Alper. "Kozmopsişizm: Evren-Tanrı Anlayışının Bir Eleştirisi". <i>TSBS Bildiriler Dergisi</i> 3 (2023), 13-1612. https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.544

Cosmopsychism: A Critique of the Identity of God and the Universe View

Aykut Alper Yılmaz

 <https://orcid.org/0000-0003-3905-018X> | alper.yilmaz@asbu.edu.tr

Assist. Prof. Dr., Social Sciences University of Ankara, Ankara, Türkiye

Abstract

Attempts to ascribe divinity to nature or the universe have been around since time immemorial. Unlike classical theism, these attempts see the universe itself as a god, rather than seeking God outside the universe. Today, we observe a similar debate being expressed in the context of cosmopsychism. Some thinkers argue that the entire universe has a consciousness of its own. Cosmopsychism is the name given to the view that the universe is conscious or exhibits certain psychological properties. For some, this makes it possible to see the universe as a god. Of course, the idea of such a god differs from classical theism's conception of god in many respects. For example, the cosmos-god put forward in the cosmopsychist context is not an omnipotent god, capable of performing miracles, communicating with human beings, or having certain expectations from them such as worship. However, according to these thinkers, this is not an obstacle to seeing him as a god. For he still bears a number of attributes that we can call divine. Some of these attributes are being unique, omniscient, and worthy of reverence. In other words, the universe has a unique consciousness, it is unique, and there is no greater, and therefore worthy of reverence, and at the same time, it is omniscient because it is aware of every change in the universe. Cosmopsychists such as Philip Goff and David Skrbina argue that such a being can be seen as a god. They even argue that such an understanding of God is more plausible than theism. However, there are many issues open to debate here. What does it mean for the universe to be conscious? Why is a being without absolute power worthy of reverence as a god? Or what are the benefits of such a belief in God? In the context of these questions, this study aims to critically address the current claims (by philosophers such as Goff and Skrbina) that the universe is god. It is argued here that even if consciousness is attributed to the universe, it cannot be seen as a god, as it lacks the

important qualities required for this. It is also argued that the mere fact that a being has a consciousness greater than ours does not lead us to conclude that it is worthy of reverence.

Keywords

Philosophy, Philosophy of Religion, Cosmopsychism, Consciousness, God.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “Cosmopsychism: A Critique of the Identity of God and the Universe View” presented at the Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2023-07-26
Accepted	2023-08-16
Published	2023-08-16
Category	Art & Humanities, Religion & Theology, Art & Humanities, Philosophy, Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	3rd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/544
Location & Date	Online - 26-31 August 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 1 - August 26, 2023, Saturday 14:00 - 15:00
Copyright	© 2023 Aykut Alper Yılmaz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Yılmaz, Aykut Alper. “Cosmopsychism: A Critique of the Identity of God and the Universe View”. <i>TSBS Proceedings Journal</i> 3 (2023), 13-1612. https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.544